JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS ANTONIO LA PERGOLA

20 päivänä huhtikuuta 1999 *

1. Nyt esillä oleva asia koskee Belgian kuningaskunnan ja Luxemburgin suurherttuakunnan Belgian ja Luxemburgin talousliiton (jäljempänä talousliitto) puitteissa tekemiä sopimuksia Togon tasavallan, Malin tasavallan, Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa. Kantajana oleva toimielin väittää, että Malin tasavallan ja Togon tasavallan kanssa tehdyt sopimukset ovat ristiriidassa palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4055/86 [1] (jäljempänä asetus) 5 artiklan kanssa. Vastaajana olevat jäsenvaltiot ovat komission mukaan lisäksi rikkoneet tämän asetuksen 3 artiklaa ja 4 artiklan 1 kohtaa, koska ne eivät ole mukauttaneet Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa tekemiään sopimuksia niin, että yhteisön kansalaisilla olisi oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus Belgialle ja Luxemburgille kuuluviin lastiosuuksiin, tai irtisanoneet niitä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. Asetuksella on tarkoitus panna täytäntöön siitä, miten jäsenvaltiot ratifioivat linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen tai liittyvät siihen, 15 päivänä toukokuuta 1979 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 954/79. [2] Erityisesti tämän asetuksen tarkoituksena on palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltaminen siten, että se koskee "jäsenvaltioiden välistä meriliikennettä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välistä meriliikennettä". [3] Asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan "vapaus tarjota jäsenvaltioiden välisiä merikuljetuspalveluja sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä meriliikenteen alan palveluja koskee jäsenvaltioiden kansalaisia, jotka ovat muusta jäsenvaltiosta kuin se, jolle palvelut on tarkoitettu."

3. Nyt esillä olevan asian kannalta merkitykselliset asetuksen säännökset koskevat

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — EYVL L 378, s. 1.

2 — EYVL L 121, s. 1.

3 — Ks. 11. perustelukappale.

lastinjakojärjestelyjä. Tältä osin on erotettava toisistaan olemassa olevat järjestelyt ja myöhemmin tehtävät sopimukset. Viimeksi mainittujen osalta asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ne "*ovat kiellettyjä muissa kuin* niissä poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa yhteisön linjaliikenteen varustamoilla ei muutoin olisi todellista mahdollisuutta enää osallistua kyseiseen kolmanteen maahan suuntautuvaan liikenteeseen tai sieltä lähtevään liikenteeseen. Näissä olosuhteissa tällaiset järjestelyt *voidaan sallia* 6 artiklan säännösten mukaisesti." [4] Olemassa olevien järjestelyjen osalta 3 artiklassa säädetään, että ne "poistetaan asteittain tai mukautetaan 4 artiklaa noudattaen". Asetuksen 4 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Olemassa olevat lastinjakojärjestelyt, joita ei ole poistettu 3 artiklan mukaisesti, mukautetaan yhteisön lainsäädäntöä noudattaen ja erityisesti:

a) jos kysymys on liikenteestä, jota linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus koskee, niiden on oltava käyttäytymissääntöjen ja neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 954/79 jäsenvaltioille asetettujen velvoitteiden mukaisia;

b) jos kysymys on liikenteestä, jota linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus ei koske, sopimukset mukautetaan mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen 1 päivää tammikuuta 1993 niin, että kaikille 1 artiklassa tarkoitetuille yhteisön kansalaisille tarjotaan oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus kyseisille jäsenvaltioille kuuluviin lastiosuuksiin.

2. Kansalliset toimenpiteet, jotka on toteutettu 1 kohdan nojalla, on välittömästi annettava tiedoksi muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Neuvoston päätöksen 77/587/ETY mukaista neuvottelumenettelyä on noudatettava.

3. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle kertomus 1 kohdan b alakohdassa tarkoi-

4 — Kursivointi tässä. Asetuksen 6 artiklassa säädetty uusia sopimuksia koskeva menettely on seuraava:
"1. Jos 1 artiklan 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu jäsenvaltion kansalainen tai jäsenvaltion varustamo on tilanteessa tai uhkaa joutua tilanteeseen, jossa sillä ei ole todellista mahdollisuutta osallistua tiettyyn kolmanteen maahan suuntautuvaan tai sieltä lähtevään liikenteeseen, kyseisen jäsenvaltion on mahdollisimman pian ilmoitettava siitä muille jäsenvaltioille ja komissiolle.
2. Neuvosto päättää toteutettavista toimenpiteistä määräenemmistöllä komission ehdotuksesta. Tällaisiin toimenpiteisiin voivat 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa kuulua lastinjakojärjestelyistä käytävät neuvottelut ja lastinjakojärjestelyistä päättäminen.
3. Jos neuvosto ei ole tehnyt päätöstä tarpeellisista toimenpiteistä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun jäsenvaltio teki 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, kyseinen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka sillä hetkellä katsotaan tarpeellisiksi, jotta todellinen mahdollisuus osallistua liikenteeseen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti säilyy.
4. Kaikkien toimenpiteiden, jotka on toteutettu 3 kohdan nojalla, on oltava yhteisön oikeuden mukaisia, ja niiden on suotava 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuille yhteisön kansalaisille ja yhteisön varustamoille oikeudenmukainen ja vapaa mahdollisuus ketään syrjimättä saada lastiosuuksia.
5. Kansalliset toimenpiteet, jotka on toteutettu 3 kohdan nojalla, on välittömästi annettava tiedoksi muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Neuvoston päätöksen 77/587/ETY mukaista neuvottelumenettelyä on noudatettava."

tetusta mukauttamisesta aluksi kuuden kuukauden välein ja myöhemmin joka vuosi.

4. Jos ilmenee vaikeuksia sopimusten mukauttamisessa 1 kohdan b alakohdan mukaisiksi, kyseisen jäsenvaltion on ilmoitettava siitä neuvostolle ja komissiolle. Jos sopimukset ovat ristiriidassa 1 kohdan b alakohdan kanssa ja jos kyseinen jäsenvaltio sitä pyytää, neuvosto toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet komission ehdotuksesta."

4. Norsunluurannikon tasavalta ja talousliitto tekivät 25.10.1973 kansainvälisen sopimuksen, jonka 3 artiklan 1 kappaleessa määrätään lastinjakojärjestelyistä seuraavasti:

"Sopimusvaltioiden välisessä kaikenlaisessa kauppatavaran merikuljetuksessa sopimuspuolten varustamoidensa käyttämiin aluksiin soveltama järjestelmä perustuu lastien rahtiarvon ja määrän jakosuhteeseen 40/40/20, lastaus- ja purkusatamasta riippumatta." [5]

5. Samankaltainen sopimus on tehty 3.9.1984 Senegalin tasavallan ja talousliiton välillä. Tämän sopimuksen 4 artiklan 2 kappale sisältää lastinjakolausekkeen, joka on muotoiltu samalla tavoin kuin Norsunluurannikon tasavallan kanssa tehdyssä sopimuksessa oleva lauseke.

6. Malin tasavallan ja talousliiton välinen sopimus on tehty 12.2.1985. Tämän sopimuksen 4 artiklan 2 kappaleessa määrätään lastinjakojärjestelyistä seuraavasti:

"Sopimusvaltioiden välisessä kauppatavaran merikuljetuksessa (linjaliikenne) sopimuspuolten kansallisten merenkulkuyhtiöidensä käyttämiin aluksiin soveltama järjestelmä perustuu lastien rahtiarvon ja määrän jakosuhteeseen 40/40/20, lastaus- ja purkusatamasta riippumatta. Tapauk-

5 — Epävirallinen käännös.

sissa, joissa kolmannet maat eivät kuljeta niille kuuluvaa 20 prosentin osuutta, jäljelle jäävä osa jaetaan yhtä suurina rahti- ja määräosuuksina Malin tasavallan kansallisten merenkulkuyhtiöiden ja talousliiton kansallisten merenkulkuyhtiöiden välillä." [6]

7. Lopuksi on mainittava Togon tasavallan ja talousliiton välillä 19.10.1984 tehty sopimus. Tämän sopimuksen 4 artiklan 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Sopimusvaltioiden välisessä kauppatavaran merikuljetuksessa (vakiolinjat) sopimuspuolet soveltavat lastaus- ja purkusatamasta riippumatta yhdenvertaisiin oikeuksiin perustuvaa lastinjakoperiaatetta ja noudattavat maksavan yksikön soveltamia kantavuusperusteita ja rahtiarvoa, viimeksi mainitun perusteen ollessa ratkaiseva.

Sopimuspuolten merenkulkuyhtiöiden käyttämille aluksille varattu osuus kokonaisliikenteestä on vähintään 40 prosenttia siten, että kolmansien maiden varustamojen osuus voi olla enintään 20 prosenttia." [7]

6 — Epävirallinen käännös.
7 — Epävirallinen käännös.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

8. Komissio on katsonut, että Belgian kuningaskunnan ja Luxemburgin suurherttuakunnan talousliiton puitteissa Senegalin tasavallan, Norsunluurannikon tasavallan, Malin tasavallan ja Togon tasavallan kanssa tehtyihin sopimuksiin sisältyvillä lastinjakojärjestelyillä varataan merikuljetusosuuksia sopimuspuolten lipun alla purjehtiville aluksille. Kyseiset järjestelyt ovat näin ollen syrjiviä ja ristiriidassa asetuksen säännösten kanssa. Komissio aloitti perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen menettelyn Belgian kuningaskunnalle 10.4.1991 ja Luxemburgin suurherttuakunnalle 9.11.1995 lähettämillään virallisilla huomautuksilla. Se väitti, että Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa tehdyt sopimukset ovat ristiriidassa asetuksen 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan kanssa, sekä että Malin tasavallan ja Togon tasavallan kanssa tehdyt sopimukset ovat ristiriidassa asetuksen 5 artiklan kanssa.

Koska oikeudenkäyntiä edeltänyt hallinnollinen menettely jäi tuloksettomaksi, komissio nosti yhteisöjen tuomioistuimessa nyt käsiteltävinä olevat kanteet.

Asiakysymys

9. Komissio huomauttaa, että sopimukset, jotka talousliitto on tehnyt Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa, sisältävät lastinjakojärjestelyjä, joilla varataan osa liikenteestä kansallisille merenkulkuyhtiöille asetuksen N:o 4055/86 säännösten vastaisesti. Koska kyseessä ovat asetuksen voimaantulohetkellä "olemassa olevat sopimukset", ne olisi pitänyt mukauttaa asetuksen 3 ja 4 artiklassa vahvistetussa määräajassa. Niitä ei kuitenkaan ole mukautettu.

Sopimukset, jotka talousliitto on tehnyt Malin tasavallan ja Togon tasavallan kanssa, ovat "myöhemmin tehtäviä sopimuksia", koska ne ovat tulleet voimaan asetuksen N:o 4055/86 jälkeen. Näin ollen nämä sopimukset ovat asetuksen 5 artiklan nojalla sallittuja vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka eivät kuitenkaan esiinny nyt esillä olevassa asiassa.

10. Belgian hallitus ei kiistä jättäneensä noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan. Se tyytyy toteamaan, että Togon tasavallan kanssa tehtyä sopimusta on muutettu komission haluamalla tavalla, mutta aineellisen virheen vuoksi on kuitenkin osoittautunut välttämättömäksi vaihtaa uusia suullisia tahdonilmaisuja tämän valtion kanssa. Tähän ryhdytään mahdollisimmin pian. Muiden sopimusten osalta Belgian hallitus toteaa, että välttämättömiä mukautuksia varten käytävät neuvottelut ovat kestäneet suunniteltua kauemmin, mutta että ne ovat edenneet hyvin.

11. Luxemburgin suurherttuakunta ei kiistä komission väitteitä, mutta vaatii — yllättävää kyllä — kanteen hylkäämistä. Asiakysymyksen osalta se tyytyy pelkästään viittaamaan Belgian kuningaskunnan asiassa C-201/98 esittämään vastineeseen. Belgian hallitus ei tässä asiassa ole kuitenkaan kiistänyt jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä eikä myöskään vaatinut kanteen hylkäämistä. Näin ollen katson, että Luxemburgin suurherttuakunta kiistää jäsenyysvelvoitteidensa noudattamatta jättämisen ainoastaan muodollisesti eikä aineellisen kysymyksen osalta. Siten komission kanteet on mielestäni hyväksyttävä.

Ratkaisuehdotus

12. Edellä todetut seikat huomioon ottaen ehdotan, että yhteisön tuomioistuin

— hyväksyy komission kanteet asioissa C-171/98, C-201/98 ja C-202/98, ja

— velvoittaa Belgian kuningaskunnan ja Luxemburgin suurherttuakunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.